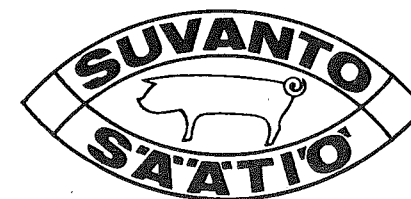

SUVANNON SEUTU

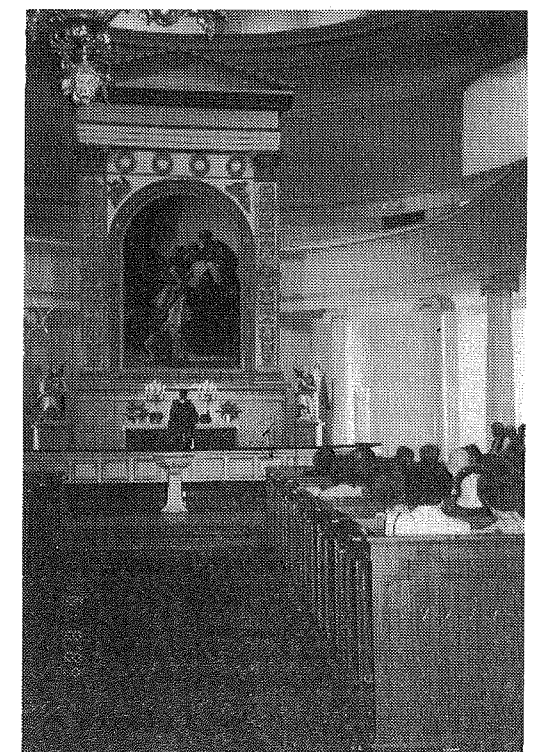

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 6 1989

SYYSKUU

Sisä näkymä suurkirkosta Sakkola-juhlien jumalanpalveluksessa.

Aulis Airton puhe Hietaniemen sankariristillä 6.8.1989

Sakkolan pitäjäjuhliin osallistujat osoittavat kunnioitustaan ja kiitollisuuttaan tässä ympärillämme lepäville sankarivainajille — sotilaille, lottille ja sotilaskotisisarille.

Heistä jotkut ovat kaatuneet kotirannoillamme Suvannon taistelupaikoilla itsenäisyyttämme puolustautsa. Heidän velvollisuudentuntonsa ja lainkuuliaisuutensa, joka ei salinut heidän väistää vastuutaan lailisen esivaltamme antamissa tehtävissä, takasi Suomelle ja meille sen kansalaisille vapauden ja isännöyden kotimaassamme.

Vaikka nämä sankarit joittenkin mielestä hävisivät taistelunsa, niin sen tuloksena he tosiasiaa voittivat

meille jälkeen jääville kunniallisen rauhan ja vapaalla työllä saavutetun hyvinvoinnin vapaana säilyneessä isänmaassamme.

Vapahtajan sanat: ”Sen suurempaa rakkautta ei ole kenelläkään kuin, että antaa henkensä ystäviensä edestä” sopivat näihin sankareihin, jotka ovat osoittaneet rakkautensa oikeita periaatteita ja lähimmäisiään kohtaan, asettaen itsensä alttiiksi jopa henkensä menetykselle.

Päätteeksi säe Johannes Reitamon Sotainvalidien marssista: Vaati vapaa huomen meiltä lunnaat ankarat: Suomen yli kohosivat ristit valkeat. Yhdessä nyt kaikki heille, kaatuneille sankareille, teemme kunniaa. Rauhas nukkukaa.

.....

EILA ARO, Sakkola-Seuran puh.joht. Arvoisat kutsuvieraat, hyvä juhlayleisö,

Sakkolan pitäjäjuhlia vietetään nyt 42. kerran.

Helsingissä nämä ovat kolmannet juhlat. Sakkola-Seuran jäseniä on n. 160, joista suurin osa on varsin iäkkäitä. Osa jäsenistä asuu pääkaupunkiseudun ulkopuolella, joten vastuu juhlien järjestelyistä on käytännössä ollut hyvin pienen joukon harteilla. Ohjelmassa olevat virheet ja vaatimattomat juhlien puitteet annetaan anteeksi.

Tämän vuoden erityisenä aiheena on evakkovuosi. Karjalan Liitto on valmistellut valtakunnallista ohjelmaa muistuttamaan mieliin 50 vuotta sitten tapahtuneita asioita. Koululaitokselle on mm. tarjottu ohjelmaa. Toivottavasti paikalliset karjalaisseurat ovat varustautuneet olemaan käytettävissä. Suvanto-Säätiö piti kesäkuussa evakkotapahtuman, mutta

silti tulisi järjestää syksyn kuluessa paikkakuntaakohtaisia tilaisuuksia, joihin kutsuttaisiin muitakin kuin karjalaisia. Vaikka karjalaiset ovat sopeutuneet hyvin uusille kotipaikoilleen ja sekoittuneet perhesitein paikalliseen väestöön, on voinut unohtua, miksi nämä ihmiset ovat tulleet.

Ihmisten mielissä on hämärtynyt, mikä ero on evakolla, elintasosiirtolaisella ja pakolaisella.

Jopa lehdistössä on ylvästelyä sillä, että muut suomalaiset ottivat vastaan yli 400 000 evakkoa ja meidät on rinnastettu rajan takaa tulleeisiin! Ikäänkuin emme olisi suomalaisia olettekaan. Tähän on vedottu myös, kun ei haluta pakolaisia Suomeen. Meidän karjalaisten ei ole syytä yhtyä vastustamaan pakolaisten tuloa. Voimme olla kiitollisia, että saimme

siirtyä oman maan alueelle ja Suomi säilytti itsenäisyyden. Nykyiset pakolaiset ovat tulleet tai ovat tulossa todellisen hengenvaaran, vainon ja puutteen alueilta.

Jokaisessa pitäjäjuhlassa on esitetty huolestuminen, kuinka kauan pysymme näitä juhlia pitämään. Nytkin on kuluneen vuoden aikana moni sakkolalainen siirtynyt ajasta iäisyyteen. Viimeisin viesti tuli aivan äsken. Monien tuntema Lauri Lamppu kuoli viime tiistaina. Muistamme hetken hiljaisuudella kaikkia poissuolattuja.

Pelkkien muistojen varaan emme voi yhteydenpitoa perustaa. Nuorimmat meistä, joilla on henkilökohtaisia muistoja Sakkolasta ovat jo yli 50 vuotiaita. Täällä on iloksemme mukana myös nuorempia, jotka tuntevat kuuluvansa meihin.

Ohjelmalehtisen kannessa oleva motto Aleksanteri Aavan runosta ”Heimolleni” luokoon meihin uskoa yhteyden säilymisestä.

Sakkola-Seuran puolesta toivotan vielä kerran kaikki sydämellisesti tervetulleiksi.

HANNU J. PAUKKU Juhlapuhe Sakkolan pitäjäjuhlilla Helsingissä 6.8.1989

Hyvät sakkolalaiset ystävät, sukulaiset ja sakkolalaisten ystävät.

Näihin aikoihin 50 vuotta sitten, elokuussa 1939 laadittiin silloisten diktaattoreiden ja tyrannien, Hitlerin ja Stalinin toimesta sopimusta, jonka vaikutus oli koskettava ankarasti Suomea ja suomalaisia. Ja varsinkin Karjalan kansaa.

Saksa ja Neuvostoliitto solmivat keskenään hyökkäämättömyyssopimuksen. Salaisessa lisäpöytäkirjassa jonka olemassaoloa ei Neuvostoliittokaan enää kiellä he jakoivat Saksan ja Neuvostoliiton väliset alueet etupiireihin. Suomi, Baltin maat ja Puolan itäosat tulivat kuulumaan Neuvostoliiton etupiiriin. Tämä tarkoitti sitä, että Stalin sai tehdä näiden alueiden suhteen mitä halusi Saksan puuttumatta asiaan.

Salainen lisäpöytäkirja ei kauan pysynyt salaisena, sillä käytännön toimenpiteet viimeistään paljastivat sen olemassaolon.

Saksa hyökkäsi Puolaan ja valtasi sille määrätty alueet nopeasti. Neuvostoliitto puolestaan miehitti Itä-Puolan heti, kun Saksa oli kukistanut Puolan armeijan. Puolan miehityksen jälkeen olivat vuorossa Viro, Latvia ja Liettua, jotka vähitellen sulautettiin Neuvostokansojen perheeseen. Vuoden 1940 aikana niistä tuli Neuvostotasavaltoja.

Suomen vuoro tuli lokakuussa 1939, jolloin Suomen edustajat kutsuttiin Moskovaan neuvottelemaan ”konkreettisista poliittisista kysymyksistä”. Kysymys oli aluevaihdosta ja tukikohtien luovuttamisesta Neuvostoliitolle samaan tapaan kuin Baltian maissakin oli tehty. Suomalaiset eivät suostuneet minkäänlaisiin alue- ja tukikohtajärjestelyihin.

Neuvottelujen aikana ja jo ennen

sitä olivat sekä Neuvostoliiton että Suomen asevoimat valmistautuneet pahimman varalta. Oli tehty linnoitustöitä Kannaksella ja kutsuttu miehet ylimääräisiin kertausharjoituksiin.

Sosialistisen maan ideologiaan ei kuulu hyökätä toisen suvereenin valtion kimppuun. Siksi Neuvostoliitto järjesti provokaation Suomen vastaisella rajallaan, joka tunnetaan Mainilan laukausten nimellä. Nykyisin jo Neuvostohistorioitsijatkin myöntävät, että Mainilan laukaukset olivat Neuvostoliiton järjestämät. Me suomalaiset olemme alusta pitäen tieneet, että hyökkääjänä oli Neuvostoliitto eikä pieni Suomi, kun monilukuinen Neuvostoarmeija vyöryi rajojemme yli marraskuun viimeisenä päivänä 1939 kello 6 aamulla koko itärajamme pituudelta.

Stalinin tarkoituksiperät olivat varsin selvät. Tarkoitus oli nopeasti valata koko Suomi ja liittää se Baltian maiden tapaan osaksi Neuvostoliittoa. Näin Stalinin Neuvostoliitto olisi saavuttanut lännessä ne rajat, jotka tsaarivallan Venäjällä oli sen ollessa laajimmillaan.

Suomea varten oli perustettu jo kommunistinen hallituskin, jota johtamaan oli nimitetty tunnettu suomalainen emigranttikommunisti, Otto Wille Kuusinen. Kuusisen Terijoen hallitukseksi kutsuttu hallitus astui ”valtaan” 2. 12. 1939 sille Suomen kamaralle, jonka venäläiset olivat ehdineet parin ensimmäisen sotapäivän aikana vallata.

Neuvostojohto oli saanut ilmeisen väärää informaatiota, sillä yleisen neuvostokäsityksen mukaan Suomen ylimarssi kestäisi korkeintaan viikonpäivät. Suomalaisen odotettiin sankoin joukoin liittyvän Kuusisen hal-

lituksen kannattajiksi ja ottavan neuvostojoukot vapauttajina vastaan. Toisin kuitenkin kävi.

Suomalaiset olivat päättäneet puolustaa itsenäisyyttään ja vapautta, vaikka asetelma oli aika tyly: alle 4 miljoonainen kansa yksinään 200 miljoonasta kansaa vastassa. Suomalaiset ovat aina olleet pystyviä ja tehokkaita vaikeissa, jopa mahdottomilta tuntuissa tilanteissa. Jääkiekossakin Suomen joukkue yleensä antaa varsin hyvän vastuksen vahvimille joukkueille, kun taas heikoimmille voidaan helposti hävitä.

Jos Stalin olisi lukenut historian, paremmin, olisi hän saattanut säästää ne miljoona neuvostosotilasta, jotka kaatuivat Suomen rintamalla. Hänen olisi pitänyt ymmärtää se suomalainen Sisu ja peräänantamattomuus, joka on ollut vuosisatoja suomalaisten luonteenomaisimpia piirteitä. Hyvän käsityksen suomalaisesta Sisusta saa lukemalla tsaarien ajan Venäjän historiaa:

Lahjoitusmaa-aikana 1700-luvun loppupuolelta 1800-luvulle Suomen Karjala ja sen väestö poikkesi huomattavasti muualla Venäjällä olevasta väestöstä. Karjalaisten kohdalla oli pakko tehdä myönnytyksiä ja poikkeuksia totutuista tavoista. Yleinen tapa oli esim., että juuri avioitunut mies vei nuorikkonsa viiden päivän ajaksi hovin herran makuukamariin ja sai vaimonsa vasta tämän ”koeajon” jälkeen omaan torppaansa. Tytön tuli olla vielä neitsyt mennessään lahjoitusmaaisännän hoviin, tai seurauksena oli sekä sulhasen että morsiamen ruoskiminen.

Tällaiseen siveettömään nöyryyytykseen eivät karjalaiset talonpojat suostuneet ja niinpä sellainen tapa oli poistettava suomalaisten osalta.

Jos lahjoitusmaatalonpojat niskuivat, eivät menneet ropottiin tai kieltäytyivät muista velvollisuuksistaan, siitä seurasi yleensä pieksäminen. Kun venäläisen talonpoikamaaorjan pieksi kunnolla kerran, olivat koko kylän talonpojat nöyriä useita vuosia. Kun suomalaisen talonpojan pieksi tai vaikkapa pahoinpiteli kuoliaaksi, oli seurauksena entistä pahempi lakkoilu. Tätä eivät venäläiset herrat tahtoneet millään käsittää: Mitä useampi pieksettiin, sitä sanemminkin joukoin Karjalan miehet kieltäytyivät heille määrätystä velvollisuuksista.

Suomalainen Sisu punnittiin Talvisodan ankarina päivinä sekä Kannaksen rintamataisteluissa että Laatokan pohjoispuolella venäläisjoukkojen motituksessa. Sakkolan pitäjän halki kulki kuuluisa Mannerheim-linja myötäillen Suvannon vesistön kulkua. Tämä linja ei koskaan pettänyt. Se kesti sekä talvi- että jatkosodassa sodan loppuun saakka. Keljassa ja Taipaleessa rintaman pitäminen tosin oli ajoittain hiuskarvan varassa ja vaati sotilailta äärimmäisiä ponnisteluja ja raskaita uhreja.

Olen usein kuullut talvisodan veteraanien kertomuksia siitä, miten ankarat olosuhteet olivat: Yli 30° pakkasen kiusasi usein kun tulta ei voinut juuri tehdä, levosta ei rinta- maoloissa tullut kerrassaan mitään, lämmintä ruokaa sai harvoin, haavoittuneet joutuivat usein tuntitolkulla odottamaan apua, varusteet olivat kehnot. Kaikille ei ollut antaa edes asetta, vaatteista puhumattaakaan. Reservejä ei ollut. Vierestä kaatuneen aseveljen tilalle ei tullut uutta. Mutta hyökkääjiä riitti määrättömästi. Valtavat ihmismassat joukko joukon perään hyökkäsi suomalaisten puolustusasemia vastaan suojautuen satojen ja taas satojen edellisissä hyökkäyksissä kuolleiden toveriensa taakse. Tuntui pahalta ampua, mutta muutakaan vaihtoehtoa ei juuri ollut: Tappaa tai tulla itse tapetuksi.

Venäläisenkään sotilaan kohtalo ei

ollut kehuttava. Hänellä ei ollut oikeastaan mitään muuta mahdollisuutta kuin hyökätä: voitto tai kuolema. Kuolema suomalaisten tullessa tai omien selustajoukkojen konepistoollin sarjoihin yrittäessä perääntyä. Vangiksi antautuminenkin olisi tien- nyt kuolemaa viimeistään silloin, kun sotavankeja palautettiin kotimaahan- sa. Neuvostoliiton sotarikoslaki määritteli antautumisen kuolemalla rangaistavaksi teoksi.

Suomalaisilla oli oikeastaan vain kaksi vaihtoehtoa: Liittyä osaksi suurta ja mahtavaa Neuvostoliittoa tai taistella. Suomalaiset valitsivat lähes yksimielisesti taistelun ja voittivat. Suomelle ja suomalaisille sota oli 90 prosenttinen voitto, sillä Suomi säilytti itsenäisyytensä, entisen demokraattisen yhteiskuntajärjestelmän ja 90 % maa-alastaan. Venäläiset saavuttivat vain 10 % siitä, mikä heillä oli tavoitteenaan.

Valitettavasti se 10 %:n maa-alan menetys koskee kipeästi juuri nimenomaan tätä joukkoa, joka on tänään tänne kokoontunut. Teillä Karjalassa syntyneillä se säilyy ikuisesti katkerana muistona, mutta koskettaa se meitä sodan jälkeen syntyneitä sukupolviakin.

Ensin Talvisodan ja toisen kerran Jatkosodan seurauksena lähes ½ miljoonaa suomalaista joutui jättämään kotinsa ja kotiseutunsa. Suurin osa heistä oli karjalaisia. Ja karjalaisten kohdalla lähtö oli lopullinen. Katkerinta evakkoon lähtö lie- nee ollut niiden kohdalla, jotka joutuivat jättämään kotinsa vasta rauhan solmimisen jälkeen. Karjalaisten

samoin kuin monien sotilaidenkin oli perin vaikea ymmärtää sitä, että Suomen oli rauhanteossa luovutettava Neuvostoliitolle monin verroin laajempi alue kuin mitä vihollinen oli koskaan pystynyt valloittamaan. Esim. Suvannon pohjoispuoliset osat Sakkolaa luovutettiin venäläisille vasta rauhanteon jälkeen.

Tällainen totaalinen kotiseudulta lähteminen oli maailmassa ainutlaatuista. Milloinkaan aikaisemmin ei luovutettavan alueen väestö ole siirtynyt pois asuinsijoiltaan, vaikka kotiseutu onkin siirtynyt toisen valtakunnan hallintaan. Yleensä asukkaat ovat jääneet paikoilleen jatkamaan esi-isien ammattia, verot vaan on pitänyt maksaa eri valtion hallitukselle. Toisaalta nyt ajatellen on aivan selvää, että karjalainen talonpoika muutti pois luovutettavaksi määrättyä aluetta. Hänen asemansa vapaana talonpoikana olisi Neuvostoliiton alaisuudessa käynyt mahdottomaksi, sillä yhteiskuntajärjestelmä oli ja on naapurimaassamme perin erilainen omaamme verrattuna.

Siirtolaisilla ei ollut mitään lain- säädäntöön perustuvaa oikeutta saada korvausta menettämästään omaisuudesta. Suomessa kuitenkin välittömästi ymmärrettiin, että yhteiskunnalla oli ainakin moraalinen velvollisuus huolehtia siirtoväestä, joka omatta syyttään oli joutunut kotikonnuiltaan lähtemään ja kaiken jättämään. Yhdessä oli sotaan jouduttu ja lähdetty, yhdessä tuli myöskin kantaa sen aiheuttama raskas taakka.

Periaatteessa karjalaisilla oli mahdollisuus valita: Joko jäädä kotiseu-

dulleen tai muuttaa Nyky-Suomeen. Todellisuudessa kotiseudulle jääminen ei ollut mikään vaihtoehto. Syitä tähän tuskin kannattaa edes mainita. Voimme vain kuvitella, mikä olisi ollut niiden karjalaisten kohtalo, jotka olisivat luovutetulle alueelle jääneet.

Olemme saaneet viime aikoina lehdistä lukea, miten sotien jälkeen yli puoli miljoonaa ihmistä kustakin Baltian maasta, Virosta, Latviasta ja Liettuaasta menetti henkensä Stalinin hirmuhallinnon ja väestönsiirtojen uhreina. Tätä taustaa vasten tuntuu, että vajaan 90 000 ihmisen ja Karjalan menetys toisessa maailmansodassa oli sentään pieni hinta vapaudestamme ja itsenäisyydestämme.

Suomessa siirtoväen asuttaminen ja sijoittaminen kantaväestön joukkoon suoritettiin mallikelpoisesti maailmanhistoriallisesti ajatellen, vaikka varmasti monen mielestä esim. siirtotilan saaminen kesti liian kauan. Ei ollut herkkua asua evakkona vieraissa nurkissa. Asiaa helpotti se, että karjalaiset saattoivat itse vaikuttaa kohtaloihinsa. He saivat äänestää demokraattisissa vaaleissa ja heidän asioitaan olivat omat miehet hoitamassa. Ei anottu armopaloja, vaan vaadittiin oikeutta vapaan itsenäisen valtion kansalaisina. Karjalaiset eivät koskaan joutuneet pakolaisleireille, kuten heidän kohtalotoverinsa monissa muissa Euroopan maissa.

Miten karjalaiset sopeutuivat uusiin oloihin? Käsittääkseni siirtoväki sopeutui suhteellisen nopeasti uusille asuinseuduilleen. Tekemäni tutkimuksen perusteella voin todeta, että varsinkin nuoriso sopeutui hyvin: solmittiin seka-avioliittoja heimorajojen yli, oltiin mukana seuratoiminnassa jne. Välitön ja iloinen karjalainen luonne helpotti varmasti sopeutumista jäykkien ja jäyhien hämäläisten tai satakuntalaisten pariin. Kaupungeissa sopeutuminen oli helpompaa, sillä siellä oli runsaasti muitakin muualta tulleita kuin karjalaiset.

Monet karjalaiset ovat toimineet ja toimivat edelleen asuinpaikkakunnallaan varsin merkittävässä asemassa yritystoiminnassa, ammattiyhdistysliikkeessä ja poliittisessa toiminnassa. Kunnanvaltuustoissa karjalaisilla on ollut monin paikoin yliedustus lukumääräänsä nähden. Karjalaisia ovat äänestäneet siis muutkin kuin siirtoväkeen kuuluvat. Myös valtakunnan tasolla ovat karjalaiset olleet varsin näkyvillä paikoilla.

Monet siirtoväkeen kuuluvista nuorista ovat opiskelleet varsin pitkälle, koska pienillä siirtotiloilla ei ollut elinmahdollisuuksia kovin monelle. Tulevaisuuden epävarmuus ajoi monet karjalaiset opintielle.

Siirtotilojen perustaminen ei liene ollut lainkaan huono asia, vaikka toimenpidettä onkin usein arvosteltu. Ainakin Etelä-Suomen viljelyalueella karjalaiset eivät ole luopuneet tiloistaan läheskään samassa määrin kuin kantaväestöön kuuluvat. Siirtotiloja on kehitetty, on ostettu lisämaata ja ne ovat useimmissa tapauksissa siirtyneet seuraavalle sukupolvelle.

Tämä siirtoväen osa, joka tänään on täällä edustettuna on ilmeisen sopeutunut asuinseudulleen, mutta vanhempi väki ei kaikissa tapauksissa koskaan sopeutunut uusiin oloihin.

Mitä sitten Karjala ja karjalaisuus merkitsee teille vähän vanhemmille Karjalassa syntyneille ja meille vähän nuoremmille, jotka emme ole entistä Karjalaa omin silmin nähneet? Mitä tapahtuu karjalaisuudelle tulevaisuudessa? Sakkolalaisuus ainakin näyttää edelleen elinvoimaiselta: Suvannon Seutu kolahtaa postiluukusta kahdeksan kertaa vuodessa, Suvanto Säätiö julkaisee kirjoja muutaman vuoden välein, Sakkolan pitäjänjuhla pidetään vuosittain. Ainakin joidenkin kylien ja sukujen juhlaa pidetään lähes säännöllisesti. Paikalliset Karjalaseurat kokoontuvat. Monet Karjalassa perustetut nuorisoseurat, Marttayhdistykset ja urheiluseurat jatkavat edelleen toimintaansa.

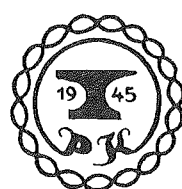
Vanhat karjalaiset tavat, murre ja

karjalainen perinne eivät nähdäkseen ole yhtään sen suuremmassa varassa hiipua kuin esim. savolaisuus, pohjalaisuus tai hämäläisyys, vaikka eri heimojen erityispiirteet alkavat television ja nopean liikkumisen aikakautena sulautua yleissuomalaiseksi yhtenäiskulttuuriksi.

Tuntuu jopa siltä, että karjalaisuutta vaalitaan voimaperäisemmin kuin monia muita osakulttuureja, koska niin suuri osa Karjalaa jouduttiin luovuttamaan itäiselle naapurille. Karjalaisuuden tukialueeksi jäi vielä jonkin verran Etelä-Karjalaa ja melkoinen alue Pohjois-Karjalaa. Joensuun yliopistosta on muodostunut karjalaisuuden tutkimisen tyysija. Tosin se on melko paljon painotunut Pohjois-Karjalan ja Neuvosto-Karjalan tutkimiseen eikä anna kovin paljon meille Etelä-Karjalasta lähtöisin oleville.

Yksi merkittävä ja hyvin säilynyt karjalainen perinne on sukunimi. Karjalaisilla sukunimillä on hyvin vanhat perinteet. Useimmat sukunimet ovat peräisin ainakin 1600-luvulta, monet jopa sitäkin varhaisemmalta ajalta. Karjalaiset sukunimet ovat vuosisatoja pysyneet samoina, eikä niitä ole kovin runsaasti muutettu, vaikka siirryttiin uusille asuinsijoille.

Karjalaiset sukunimet erottuvat selvästi muiden sukunimien joukosta. Kuullessaan sukunimen, voi melkoisella varmuudella sanoa onko kyseessä karjalainen nimi. Sukunimi on ilmeisesti perinne, joka säilyy kauimmin karjalaisena muistona tuleville sukupolville. Luultavaa on, että uu-

**PÄRSSISEN
KONEPAJA**

35500 KORKEAKOSKI, PUH. (935) 812 04

Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita
Koristetaontaa, lähetyskynttelikköjä

VEIKKO SOKURA
Erikois-
hammasteknikko
TAMPERE
Mäkipääkatu 39—41 II kerros
Puh. 556615

den sukunimilain myötä karjalaissukuiset tytötkin vahvoina persoonallisuuksina vaativat perheen sukunimeksi karjalaisen nimen.

Sukulaisuus, sukurakkaus ja sukuylpeys ovat karjalaisille luonteomaisia piirteitä. Suvun välisiä yhteyksiä vaalitaan pitkistä välimatkoista huolimatta. Sukulaisuudelle annetaan se arvo, joka sille kuuluu. Sukututkimuksesta on tullut suorastaan muoti-ilmiö karjalaisten keskuudessa.

Jokainen karjalainen varmasti siirtää jonkin verran karjalaisuudestaan lapsilleen ja näin karjalainen perin-

ne ainakin jossain määrin säilyy. Siirtokarjalaisuus ilmeisesti elää niin kauan kuin luovutetussa Karjalassa syntyneitä ja sieltä karkoitettuja ihmisiä elää. Karjalaisuus sensijaan säilyy pidempään siirtoväkeen kuuluvien lasten ja ehkäpä vielä syntymättömienkin sukupolvien kautta. Nykyään karjalaisuutta ja karjalaisia sukujuuria ei missään tapauksessa hävetä eikä ujostella, vaan pikemminkin niistä ollaan ylpeitä.

Karjalaisuus elää ja voi hyvin, mutta miten lienee itse luovutetun Karjalan laita? Mikä on sen kohtalo? Glasnostin ja perestroikan aika-

kautena herää mielenkiintoisia ajatuksia Karjalan kannaksen suhteen. Voimmeko lähiaikoina vapaasti retkeillä Karjalan kunnailla? Voimmeko mahdollisesti vuokrata vaikkapa kesämökkintontin esi-esiemme mailta? Olisiko mahdollista ostaa Karjala takaisin? Vai päättäisikö suuri ja mahtava Neuvostoliitto peräti antaa Karjalan takaisin ystävyysosuutuksena pienelle Suomelle? Onhan niitä Stalinin muitakin erehdyksiä ja virheitä alettu itänaapurissa tunnustaa ja korjata. Miksei tätäkin vääryyttä voitaisi oikaista?

Sakkola-juhlat Helsingissä 5—6.8.1989

Sakkola-juhlan juhla jumalanpalveluksen kohokohta ja huipentuma oli piispa Erkki Kansanahon juhla-saarna. Korkeinta tasoa mitä on koskaan pitäjäjuhlistamme pidetty. Uskottavasti oli ensimmäinen kerta, että kahden Kannakselaisen pitäjän juhla jumalanpalvelus suoritettiin saman aikaisena Helsingin Suurkirkossa.

Piispa Erkki Kansanahon saarna, jossa hän kohdisti sanansa sekä koi-vistolaisille että sakkolalaisille, oli jokaiselle mieltä ylentävä. Lisäksi juhla jumalanpalveluksessa nautittiin

Kunniakäynti sankariristillä Hietaniemen hautausmaalla: Vasemmalta Maija-Liisa Lamppu, Aulis Airo ja Alli Ollikainen.

Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä laskee kukkat Eila Aro.

Herran Pyhää Ehtoollista suurin joukoin. Juhlavieraat tervetulleeksi kirkkoon toivotti ja alttaripalveluksen suoritti pastori Jari Niemi.

Kolehti kannettiin Karjalan Liiton uskonnollisen toiminnan tukemiseen.

Ennen jumalanpalvelusta oli kunniakäynti Hietaniemen hautausmaalla. Sankariristillä puhui Aulis Airo ja hänen puheensa sankarivainajille on tämän numeron sivuilla. Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä puhui Sakkolaseuran pj Eila Aro.

Kunniavartioina molemmilla muistomerkillä olivat Alli Ollikainen ja

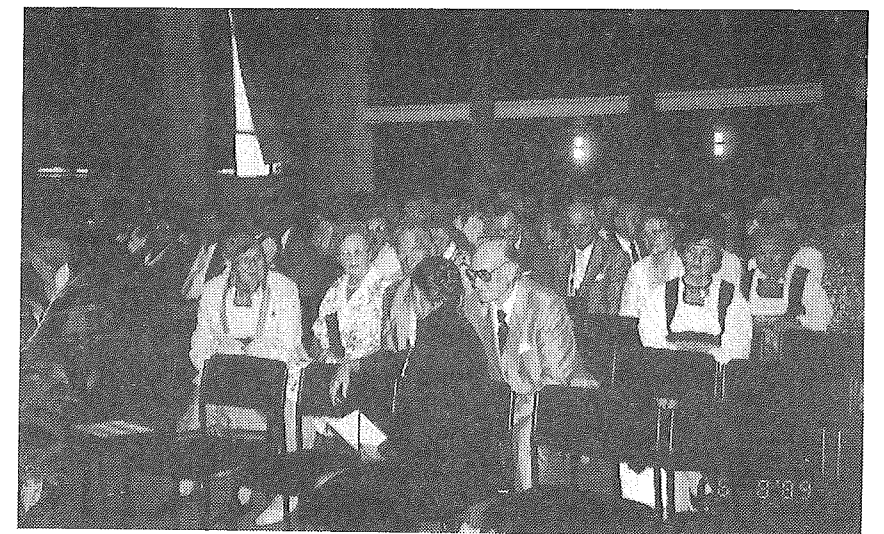
Marja-Liisa Lamppu.

Päiväjuhlien huoneustona oli Valkoinen sali lähellä Suurkirkkoa.

Juhla aloitettiin totuttuun tapaan yhteislaululla. Karjalaisten laulua pianolla säesti Marian Rantakrans ja hän soitti myös taidokkaita pianosooloja.

Parhaan kiitoksen ansaitsemana toivotti Sakkola-seuran puolesta kaikki tervetulleeksi pj Eila Aro ja tämä tervehdyspuhe on tässä numerossa.

Samoin asiarikas ja antoisa juhla-puhe on tässä numerossa. Puheen piti maisteri Hannu J. Pauku. Hän on tämän keski-ikäisen sakkolalaissy-

Sakkolajuhlayleisöä pääjuhlassa.

Tauno Söder juonsi päiväjuhlan.

la oli viulu ja hanuri säestys. Esitykset oli ohjannut Pirjo Nuortila.

Nuorukainen Ville-Matti Arminen palkittiin runsain taputuksin laulu- ja hanuriesityksistään.

Helsingin Sotainvalidien ja veteraanien kuoroa johti Bert-Erik Ahonius ja ohjelmassaan olivat seuraavat laulut: Stunz: Kaikukohon laulu maamme, Serenaadi: Sua tervehdän, Ahti Sonnisen: Sotainvalidien marsi ja lopuksi Sibeliuksen Isänmaalle.

Seija Purontaa lausui runot: Helvi Juvosen Kalliopohja ja Eeva Hei-

lalan kokoelmasta Hyvä on maa.

Nuori Jenni Kautonen soitti pianosoolon.

Päiväjuhlan juonsi tunnetulla taidolla näyttelijä Tauno Söder.

Suvanto-säätiön puolesta puhui hallituksen pj. Yrjö Raaska ja yhdessä valtuuskunnan pj. Eero Kurikan kanssa ojensivat Sakkola-viirin Eila Arolle ja Hannu J. Paukulle. Vapaan sanan aikana esiintyivät Rautu-seuran puolesta Arvi Lopenen. Vuokselaseuraa edusti Väinö Ryyppö ja Pääkaupungin Räisäläläisten puolesta puhui Jouko Paavilainen. Pentti Pärssinen kutsui kaikki tervetulleiksi ensi kesän Sakkola-juhlaan Juupajoelle!

Pianosäestyksellä Sakkola-juhla päättyi Maamme lauluun.

Muistojen iltaa vietettiin 5.8.1989 Karjalatalossa

Nasevat tervehdyssanat Reino Söderin. Alkusoitto ja Muistojen laulujen säestyksestä huolehti Veikko Saartolahti. Laulesityksiä Anna ja Aija Wiskari säestäjä Juha Wiskari.

Ohjelmassa oli myös yleisön muisteloita 50 vuoden ajalta. Arpajaiset ja tanssia. Juontajana ja laulattajana toimi Matti Laamanen.

Seija Purontaa lausuu runoja.

Juhlayleisöä pihalla.

Tervehdyssanat Sakkola-juhlien ”Muistojen illassa” Karjalatalolla 5.8.1989

Siitä ajasta on kulunut jo viisi pitkää vuotta, kun Sakkolan pitäjäläiset kokoontuivat tänne maamme pääkaupunkiin viettämään perinteistä kesäjuhlaansa — Sakkola-juhlaa.

Kyllä tähän saliin enemmänkin väkeä olisi mahtunut, mutta hyvä näinkin. En tullut tarkistaneeksi kassalta, että kuinka monta ohjelmalehtistä on myyty, mutta jos sanon kaksisataa, niin kyllä se lähempänä totuutta on kuin ”Mamma-Martin” perunasato kotikylässäni Sakkolan Lapinlahdessa. Jossa asui tällä nimellä kutsuttu mies, hän autteli maksua vastaan kyläläisiä eri taloissa ja oli aina juonessa mukana, puhuttiin mistä asiasta tahansa. Kerran postin tuloa odotellessa Lapinlahden ukot innostuivat kehuaan hyvää perunasatoa. Ja tietysti Martti oli heti mukana kehumassa, ettei hänkään ole koskaan saanut omasta maastaan näin paljon perunoita...

Joku kysyi, että paljonkos Martti sitten sai?

Vastaus kuului hyvin leuhakkaas-

Tuttuja tavattiin muistojen illassa.

ti: — Vaijaa sata sakkii...” Ihmiset ihmettelemään, että olipa mahtava sato, kunnes eräs ukoista äkkäsi, että eihän Martilla ole maata kuin pieni ”koppolo” mökkinsä ympärillä ja siksi katsoi aiheelliseksi kysyä: — Montako sakkii vaijaa se sata sakkii oli?

— Yheksänkymmentä yheksän sakkii, vastasi Martti hyvin totisella

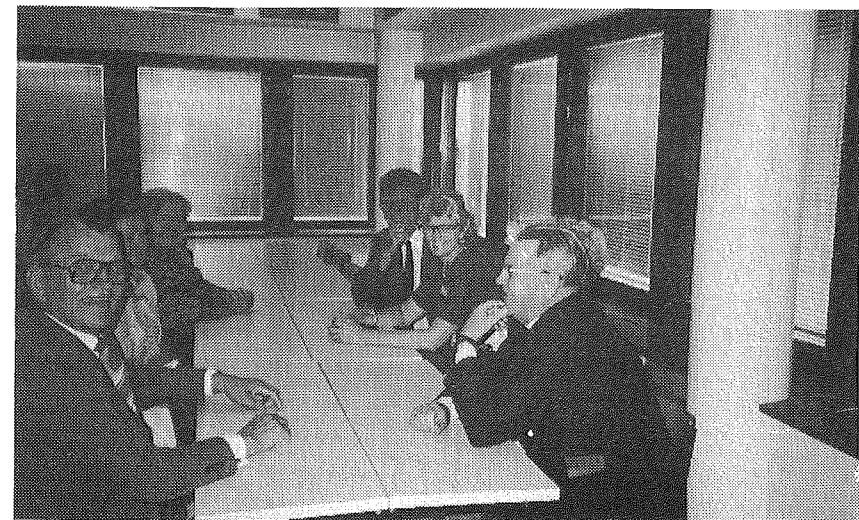
naamalla.

Minusta tuntuu, kuin maakunnassa asuvat entiset Sakkolalaiset jotenkin vierastaisivat tätä hyvää Helsingiämme? Vai lieneekö syynä se, että nämä ovat jo toiset pitäjäjuhlat tänä vuonna. Ne ensimmäiset olivat Lempäälässä toukokuun 27 päivänä, joskin eri nimikkeellä!

Mitä tuohon Helsingin vierastami-

seen tulee, niin on huomattava, ettei tämä ole pelkällä julistamisella pääkaupungiksi tullut, kyllä tänne on tarvittu ihmisiä maakunnasta. Tälläkin hetkellä on Helsingin väkiluvusta runsas puolet maakunnista tulleita, joukossa paljon karjalaisia. Ja kyllä kaikkia on tarvittu, muutenkin, kuin veronmaksajina. Parhaillaankin on täällä monella alalla työvoimapuutaa, mutta sen selvittäminen ei kuulu tämän tilaisuuden puitteisiin...

Sen sijaan varmaan moni kaipaisi selvittämistä siitä, että miksi huominen pääjuhla ei ole tässä Karjalaisen omassa talossa, kuten viime kerrallakin? — Täällä pääkaupunkiseudulla toimii noin 65 erilaista Karjalasta seuraa tai yhdistystä. Siksi tämän talon tilat eivät riitä kaikille tarvitsijoille. Tilavaraukset on tehtävä vuodeksi eteenpäin. Siihen nähden me olimme jälkijunassa. — Tätä tilaisuutta varten meidän olisi pitänyt

vastaavaan perinteeseen, ei ajankohdasta mielellään muuteta.

Pitäjäjuhlat ovat osoittaneet koko siirtokarjalaisen heimon voimakkaaksi instituutioksi. Ne ovat suuria tapaamisia, haastamistilaisuuksia, joita vierasheimoiset monasti ihmettelevät. Nykyisin alkavat ihmiset yhä

aikana on pyydettyä Karjalaa takaisin. Pitkin kevättä on sanomalehti Karjalassa ”Lukijoilta” -osastossa ollut paljon tunnepohjaisia kirjoituksia asiasta... Tottahan meillä vapaassa demokraattisessa maassa on vapaus esittää mielipiteitä ja toiveita mistä asiasta tahansa, mutta historia osoittaa, että valtakuntien rajoja ei muutella neuvottelupöydässä, vaan aseellisella väkivallalla eli sodalla.

Sen takia keskustelu Karjalan palauttamisesta tuntuu tunnepohjaiselta toiveunelta ja utopialta. Karjalalehden toimitus lienee asiasta paljolti samaa mieltä, koska viime numerossaan (3. 8. -89) ilmoitti lopettavansa tällä erää keskustelun k.o. asiasta.

Moni karjalainen olisi varmasti mielissään, jos edes kerran voisi vapaasti käydä entisellä kotiseudullaan. — Toisaalta, jos kenen entinen kotitalo vielä olisi pystyssä, sen ikkuna-”rampkat” tuntuvat varmasti todellisuudessa paljon pienemmältä kuin ne kullanhoidoissa muistoissa ovat.

Tämän illan teemana on muistojen ilta. Sen vuoksi olemme varsinaisen ohjelmapuolen tarkoituksella jättäneet lyhyeksi ja sisällöltäänkin kevyeksi, jotta aikaa liikenisä enemmän keskinäiseen seuranpitoon ja ystävien kanssa pyörähtelyyn tanssilattialla.

Minä omasta ja järjestäjien puolesta toivotan Teidät sydämellisesti tervetulleiksi. Toivon, että tämä tilai-

jättää anomus viime vuoden keväällä huhtikuun loppuun mennessä...

Meitä kehoitettiin juhlien järjestäjiksi painokkaammin vasta viime kesän juhlissa Tampereella ja sen jälkeen. Vaikka juhlat on asetettu arvostusjärjestykseen, niin huomenna on Viipurin maalaiskunnan meidän pitäjäjuhlaamme vastaava Elojuhla tässä samassa paikassa ja heidän tilavarauksensa on tehty ajoissa. Kun meidän ja monen muunkin pitäjäjuhla perustuu muinaiseen kihupyhään tai

enemmän olla kiinnostuneita suvustaan ja juuristaan, joita muut voivat hoitaa synnyinseuduillaan. Karjalaiset hoitavat sen muistoissaan, yhdistyksissään ja pitäjäjuhlissaan. Tosin Neuvostoliitossa muutoksia tuonut glasnostin ja perestroikan aika on herättänyt eräissä karjalaisissa utopistisia toiveunia. Virolaisten saamista eduista innostuen on moni karjalainen joutunut tunnekuohujen valtaan. On jopa vaadittu, että syksyllä tapahtuvan Gorbatschovin vierailun

suus antaisi meille kaikille piristävän ja miellyttävän katkon elämänharmauteemme.

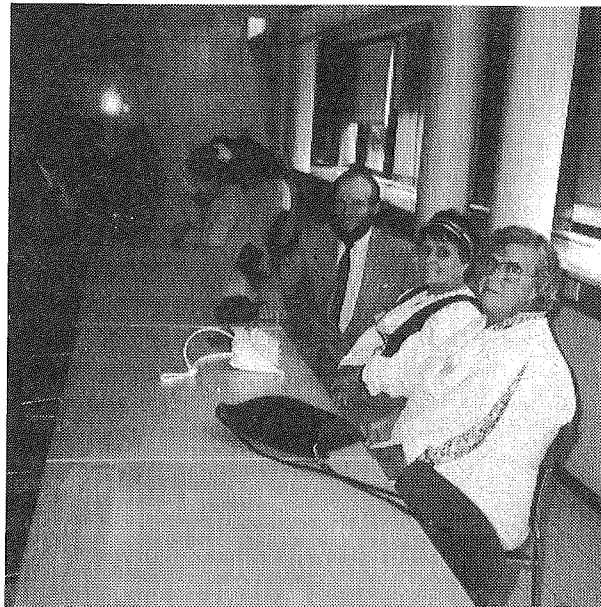
Sitä me kuitenkin kaikki tarvitsemme.

Tervetuloa!

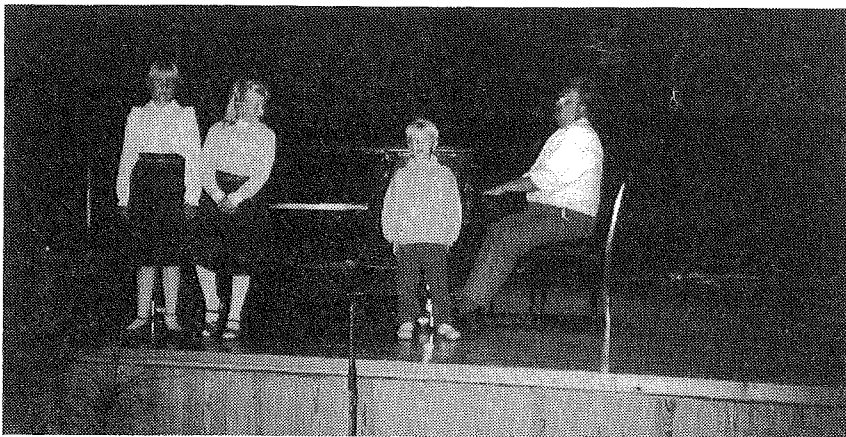
Reino Söder

Muistojen illassa eri koulupiiriläiset kokoontuivat omiin ryhmiinsä muistelemaan ja kertomaan nykyisestä.

Muistojen illasta, nykyiset helsinkiläiset etualalla.

Anna, Aija ja Arttu Wiskari esiintyivät isä-Juhan säestäessä.

KUTSU

Suojajoukot kutsuttiin ylimääräisiin kertausharjoituksiin 7. 10. 1939.

50-v. muistojen merkeissä kokoonnutaan Tampereelle 6. 10. 1989 klo 12.00 suomalainen klubi Puutarhakatu 13. Kaikki sakkolalaiset sotiin osallistuneet naiset ja miehet tervetuloa mukaan!

Kunniamerkit mukaan!
Suvanto-säätiö

SUVANNON SEUDUN JOULUNUMEROON

toivotaan runsaasti evakkovuoden muistelmia! Kaikki mukaan kirjoittamaan!

Suvannon Seudun toimituskunta

Juhla meni menojaan

Taas muistelot riittää Sakkola-juhlan osalta, niin hyvän mieliset olivat.

Kun 50 vuotta aikaa kului, näin Teklan, tuon silloisen ihanan morsiamen, joka tuotiin Vilakkalasta... Meinasin lentää silloin selälle — Tuokonmäen pojalle...

Iloisuus oli sama, nauru valtasi kaiken...

Yhtään surusilmäistä juhlijaa en nähnyt.

— — —

Nyt istun keittiöpöytäni päässä ja kuparinen kahvipannuni höyrähtelee tuossa nenäni edessä — pannu, jonka juuri olen tinauttanut aina Järvenpäässä saakka (ainoa tinuri Suomesa). Olisipa Samppa, pikkuserkku, vieressäni istumassa tuossa — Sakkolasta puuhamies entisen kotiseudun puolesta. Vertaan häntä nimeen Arvo Survo — hän on asialla Inkerin kirkkojen puolesta.

Kun kuuntelin juttuja aulassa, niin Riiskan poika sanoi: "Kotisi piha-puut on kaikki poissa. Mihin lie vie-neet?" Ne puut, joissa joka puussa istuin ja katselin kun Rastaat ja toiset naapurimme töissään hääräsivät... Silloin paimentamani lehmät karkasivat vieraan kauramaahan — Onnikki-lehmä oli oikein pääpukari varastamaan, mutta kukaan ei minulle murissut...

Aina Sakkola-juhlassa tuntuu kuin aika kesken loppuisi, niin paljon keskustelut kesken jäivät. Nipistin ohjelman kuuntelustakin osan pois, mutta kun aika ei riittänyt, niin ei.

Toimittaja myhäili kaiken keskellä tapahtumia seuraillen.

— — —

Kun nyt kotonani katselen kuinka nopeasti pilvet liikkuvat taivaalla rajojen yli, niin ajattelen, että mikä hirvittävä vanki minä olen, kun en pää-

.....

Kävin Sakkola-juhlassa, tosin vain sunnuntaina. Jokaiseen tilaisuuteen kuuluvat tervetulotoivotukset. Muistojen illassa en ollut, mutta tässä numerossa on hyvin sattuvat Reino Söderin tervehdyssanat.

Monien "sattumusten" vuoksi osanotto jäi totuttua vähäisemmäksi. Osa syy lienee jo ikääntymisessä, mutta sittenkin minulle on jonkinlainen arvoitus se, ettei sakkolalaiset Helsingistä ja ympäristöstä tunteet suurempaa yhteenkuulumista kotiseudun muistoissa.

Sakkola-seura teki kaiken sen mi-hin seuran voimavarat riittivät ja siksi ansaitsevat parhaan kiitoksen.

— — —

Tässä numerossa on kaksi Metsäpirtti-juhlassa lausuttua runoa. Minulla oli halut osallistua juhlaan mutta täältä Vesilahden periltä on

nykyisin liikenneyhteys joka suuntaan hyvin heikko. Toivon, mutta en oikein jaksa uskoa, että Metsäpirtti-juhlal minulle hyvälle hollille osuvatkaan...

Hovinkyläläisten valokuva-albumiin on kertynyt runsaasti valokuvia.

Sama touhu olisi saatava käyntiin joka kylän kohdalla entisestä Sakkolasta ja toinen kappale säilöön Suvanto-säätiön arkistoon.

se kohteeseen mihin haluan. Tässä uusi kotiseutuni Tapiolan tuntumassa... Ei nuo meren saaret merkitse mitään. — "Outokumpu" pilkkii ikkunasta — onhan tuo mahtavaa, täynnä mahtiaan.

— — —

Jossakin on oltava kaipauksineen, mitään muuta "kenkkua" ei sitten olekaan näkyviissä.

Lisään taas "presidenttiä" pannuun ja olen taas onnellinen kaikesta huolimatta.

En ole kotiani itkenyt sen jälkeen kun löin oven kiinni ja lähdin kävelemään Petäjäjärven emäntäkoululle ja siitä eteenpäin. — Mieli vaihtuu nopeasti kun on tuo luonne naurava, luulen niin.

Kumminkin kaiken huippu juhlan jälkeen oli se, kun Aune-serkkuni tyrkkäsi itse leipomansa leivän laukuuni, joka sitten "pölysi" rukiin tuoksulle nenäämme aina kotiin asti.

Heti leipää leikattiin ja aloimme "mällystää" ja katseltiin ja killitettiin toisiamme sanoin: — Kaikki on hyvin. Ei saa aina voivotella!

Saima

Suvanto-säätiön velvollisuus on osallistua kustannuksiin hyvinkin suurelta osalta!

Sakkola-juhlassa "höpöti" jokaiselle kirjoitusten puutetta ja jotain on tullutkin, mutta käsikirjoituksia ei koskaan tule säästöön jättämään kovinkaan runsaasti.

Viime numero nyyrikkiläisyydel-lään hurmasi naiset! Jatkakaa samaan suuntaan, niin tytöt kuin pojatkin!

— — —

Jos lehden tulo reistaa, niin posti-toimistoista saa postimaksutta kortin, jolla on helpointa oikaista osoite oikeaan suuntaan.

Muutama osoite on sotkeutunut, ettei osoitetoimistostakaan ole uutta löytynyt... Lisänumerot postitetaan heti kun uusi osoite on tänne tullut.

Suo nähdä ne niityt

*Suo nähdä ne niityt uudelleen,
suo unessa leikkiä siellä,
kun paimen kulkevi karjoineen,
puro soi, vuo vierivi Taipaleen
— minä paljasjalkaisna tiellä.*

*Kylätie tomun kultaama aitoineen
viel johdatti mummonkin luoksi.
Ohi lämpimän mansikkapientareen,
luo rakkaan veräjän harmaantuneen
jala pienet lippasi, juoksi.*

*Liki neidon pellavalettisen
kujasilla jos askel johti,
sana silloin läikähti leikkinen,
vain kättä ei kääpätty. Silmien
puhe sanaton sorjana hohti.*

*Pyhän alttarin äärehen polvistuin
tämä parvi toi uskon julki.
Se lupaus kanto, mykin suin
maan mahtajan tahtoa kauhistuin
hajallansa se rämeitä kulki.*

*Oi elämän herra, sun suomasi tie
oli minulle vaivalloinen:
minä lapsuudenleikkini hukannut lien
ja vierasta nyyttiä perille vien
— emon antama oli toinen.*

*Nyt hämärin silmin onnun luo
hyvin nöyränä, mutta en pelkää.
Vain pyydän: Viisjoki nähdä suo,
Hatakanmäki, Taipaleen virran vuo
ja Laatokan sinistä selkää.*

*Oi kiitos! Nyt olen nähnyt sen —
sadat silmät sen minulle sano.
Taas nuor olen, vaikka jo ryppyinen,
minä löysin, löysin sen lapsuuden,
mitä nälkäinen sieluni anoi.*

Eero Kuoppa

Kirjoittaja lausui runon Metsä-
pirttijuhlassa 2. 7. 1989.

Kuvassa on Pohjalaisen sisarusparvi 7. 5. 1989 Nokialla. Heidän entinen kotikylänsä on Sakkolan Kiviniemi. Kuvassa keskellä on Elsa Rantsi os. Pohjalainen hän on juuri täyttänyt 60 vuotta Nokialla. Kuvan vasemmassa reunassa on Aili Vartiainen os. Pohjalainen, täytti 65 vuotta 5. 9. 1989 ja asuu Kuopiossa. Kuvassa oikealta toinen on Iines Lehtimäki os. Pohjalainen, hän täyttää 50 vuotta 11. 12. 1989.

Mietteitä rippikoulu- muistojen äärellä

*Kauan on siitä
kun seisoi alttarin luona.
Kotoisen kirkkomme suojassa,
alttarin edessä hetkenä tuona:
lupaus harras, vakaa, kohosi
huuliltamme: seuraamme Herraa
kaikissa vaiheissamme.
Rippi-isämme meitä
opetti, palveli, ruokki.*

*Muistoissamme kirkkomme,
kotimme Metsäpirtissä
elävät yhä.*

*— Elimme nuoruutta,
elämä edessämme.
Ihana kesä ympäröi meitä.
Metsäpirtissä Karjalan
koivut reunustivat teitä.
Oli polkumme varrella*

kukkien runsaus.

*Nuoruus, oi nuoruus
aikamme onnellinen.*

*Syksy saapui, kellastui lehti.
Talven kylmyys elämään ehti.
— Kaiken pois pyyhki.
Vapaus veronsa vaati.
Monet meistä niitti
kuoleman sirppi.*

*Saavuimme tänne rippilapsina
elämän alttarin eteen,
vuosikymmenten vaiheet
takanamme.
Muistot, raskaat ja ihanat
mukanamme.*

*Rakkaat rippisiskot ja -veljet,
Metsäpirtissä olimme nuoret,
nyt vanhukset, eläkeläiset.*

*Yhä yhteys säilyy
elon pyörteissä.
Herran liitto kestää
ja kantaa.
Siinä turvamme yhä.
Uskomme perustus pyhä.*

Elsa Tuokko

Evakkokukka

Arkiaamujeni lenkipolku kulkee suoperäisen notkelman kautta. Muiden kostean paikan kasvien joukossa kukkii myös suopursu. Eräänä aamuna taitoin yhden ja toin maljakoon työhuoneeni ikkunalle. Työtövereille kerroin, että se on minun evakkokukkani.

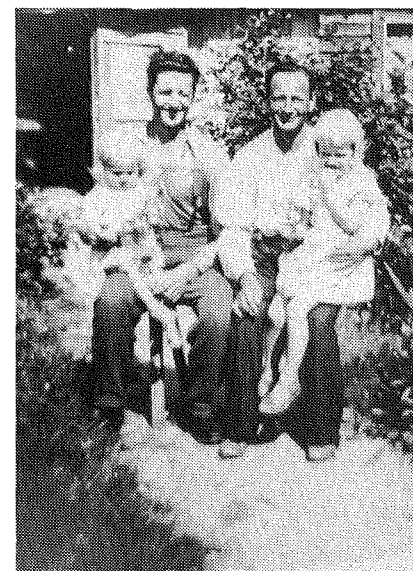
Vaikka olenkin elänyt lähes puolet elämästäni Varsinais-Suomessa, ovat juureni Karjalassa. Siellä olen syntynyt, Karjalan kannaksella, Sakkolan pitäjässä. Kahdesta evakkomatkasta ensimmäisestä en muista mitään. Toisesta lähdöstä on jäänyt muistiin joidakin tuokiokuvia lapsen silmin nähtynä ja koettuna.

Kun koneet alkoivat lennellä kotimme yllä ja pommit alkoivat räiskähdellä, vei äiti meidät sisareni kanssa metsään turvaan. Kotimme vieressä oli metsikkö, jossa kasvoi paljon suopursuja. Sinne, suopursujen sekaan äiti työnsi meidät. Siellä olimme turvassa — jostain kummas-
ta syystä. Aina emme ehtineet metsään asti, vaan jäimme tuvan seinustalle seisomaan aivan hiljaa ja liikukumatta.

Illalla tuli isä kotiin ja äidin kanssa he pakkasivat koko yön. Istuimme alkuillasta sisareni tyhjässä, päästä vedettävässä sängyssä jalat koukussa, pelokkaina. Jotain turvaa toi

isän puvun liivi, jonka vedimme suojaksi. Kummallakin oli hiha-aukoissa oma ikkuna, josta saattoi tarkastella tätä turvatonta maailmaa.

Kaikkein vaikeinta oli se, kun lähtöhetkellä kissa jäi matkasta pois. Sitä ei saatu mukaan monista ”pakkausyrityksistä” huolimatta. Kissa

repi äidin kädet ihan verille. Se oli pakko jättää. Sinne se jäi, kotipor-
taille naukumaan ruokakupin viereen. Hätäilin sitä, että kuka sille antaa ruokaa, kun entinen loppuu. Äiti lohdutti, että kyllä se itse etsii ja kyllä sille joku antaa. Sitä kissaa mi-

nulla oli kauan ikävä.

Evakkomatkasta on jäänyt mieleen lähinnä täpötäydet asemahuoneet ja junat. Eräällä asemalla järkytyin pahhan kerran, kun suunnilleen ikäiseni tyttö oli eksynyt äidistään ja itki ja huusi kovasti. Kukaan ei tuntunut auttavan eikä äitiä näkynyt missään. Sydän oli ihan seisahtua, kun ajattelin, että jos minullekin käy noin. Kuolisin varmasti! — No, en muista eksyneeni, mutta selvästi tuo tilanne on mielessäni.

Evakkomatkan jälkeen, ensin Keski-Suomessa, myöhemmin Hämeessä, koin monta ihmeellistä asiaa. Evakot tai siirtolaiset olivat paikallisten mielestä vähän outoa väkeä. Mummollani oli lehmä, jota hän laidunsi ojanpientareilla loppukesästä. Koulupojat tulivat koulusta ja toinen kertoi toiselle, että meidän luokalle tuli siirtolaisia. Toinen kysyy, että millaisia ne ovat. Ja toinen vastaa: Ihan ihmisen näköisiä. Kun mummo kertoi tuota, jäin miettimään; eivätkö siirtolaiset olekaan ihmisiä — mitä ne ovat?

Noista ajoista on kulunut kauan. Ja olen ymmärtänyt, että ihmisiä tässä ollaan. Ja arvostan suuresti karjalaisuuttani. Toisinaan nousevat lapsuuden kokemukset mieleeni, varsinkin näin ”evakkovuonna” ja — kun suopursu kukkii!

Raija Söder

Vanhemmat Ilmi (os. Karjalainen) ja Hannes Söder, kotoisin Sakkolan Ojaniemestä.

KUOLLEITA

Aliisa Kiuru os. Kiiski syntyi 21. 3. 1907 Sakkolan Haparaisissa, kuoli 30. 6. 1989 Huittisissa. Siunaus Huittisten kirkossa 15. 7. 1989 toimittivat pastorit Ritva-Leena ja Lauri Hirvonen. Muistotilaisuus vietettiin Huittisten seurakuntakeskuksessa.

Lauri Aleksanteri Lamppu syntyi 2. 5. 1908 Sakkolan Ojaniemessä, kuoli 1. 8. 1989 Helsingissä.

Tauno Meskanen syntyi 1. 6. 1908 Sakkolassa, kuoli 2. 8. 1989 kotonaan Valkeakoskella. Entinen kotikylä Sakkolan Vilakkala.

Siunaus toimitettu 19. 8. 1989 Valkeakosken kappelikirkossa ja muistotilaisuus Valkeakosken seurakuntasalissa.

Veera Viola Viskari os. Viskari syntyi 3. 6. 1918 Sakkolassa, kuoli 16. 7. 1989 kotonaan Orivedellä. Entinen kotikylä Sakkolan Vilakkala. Siunattu Oriveden kirkossa 29. 7. 1989.

Viljo Nalli syntyi 12. 9. 1920

Sakkolan Ojaniemessä, kuoli 24. 4. 1989 Loimaan Aluesairaalassa. Viimeinen kotipaikka Punkalaidun.

Suvannon Seudun numero 5:n lisäys

kirjoitukseen Kasarmilan ja Lupran seudun seurakuntaelämästä. Korjaisiin vähän: Eeva Sikanen kuoli toukokuun lopussa 1935. Kesällä 1936 perustettiin seura Eino ja Einari Sikanen talossa.

Meeri Weisell

41900 Petäjävesi

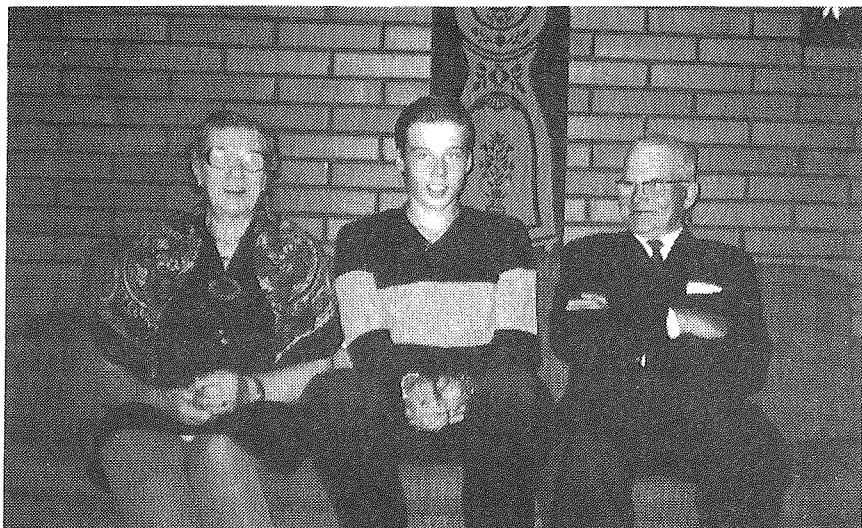
Vuosia täyttä-neitä

80 VUOTTA täytti 16. 6. 1989 Eima Leppäaho os. Äikäs Toijalassa. Entinen kotikylä Sakkolan Kiviniemi.

75 VUOTTA täytti 7. 8. 1989 Aima Laaksoma os. Loponen Vesilahden Latomaassa. Entinen kotikylä Sakkolan Kirkonkylän Luprikala.

75 VUOTTA täytti 22. 8. 1989 Kerttu Pulakka os. Kurikka Urjalan Kehrolla. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Petäjäjärvi.

80 VUOTTA täytti 5. 8. 1989 Toivo Salmela Ruoveden Väärinmä-

jan Leppäkorvessa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Karhola.

60 VUOTTA täytti 7. 7. 1989 Heikki Naskali Lempäälän Touhosella. Entinen kotikylä Sakkolan Kirkonkylän Sipilänmäki.

60 VUOTTA täytti 9. 8. 1989 Pauli Laitinen Lempäälän Sääksjärvellä. Entinen kotikylä Sakkolan Petäjäjärvi.

80 VUOTTA täytti 28. 8. 1989 Hilja Rantanen os. Uosukainen Vaasassa. Entinen kotikylä Sakkolan Kiviniemi. Eläkevuosiaan hän viettää myös Vaasassa omassa osakkeessaan poikansa Juhanin ja lasten lähettyvillä. Hilja Rantanen on käsityötä

harrastanut varsinaisen työnsä ohella, ja kun siihen lisätään koti, perhe ja talouden hoito, niin siinä ovat vuosikymmenet vierähtäneet. Omaisten onnittelut merkkipäiväänsä viettävälle juhlijalle!

HU

60 VUOTTA täytti 13. 8. 1989 Asta Valkonen os. Käppi Vesilahden Kaakilan Visamäessä. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Kiviniemen Saviojalla.

Muistojen Karjalakirjoituskilpailu

Kilpailun voitti ylivoimaisesti kirvesmäkeläinen, kiviniemeläinen Kallervo Paukku Nokialta.

Hän on vuosien varrella kirjoittanut elämästään ja entisestä kotikylästään Kirvesmäestä 700 sivua tekstiä.

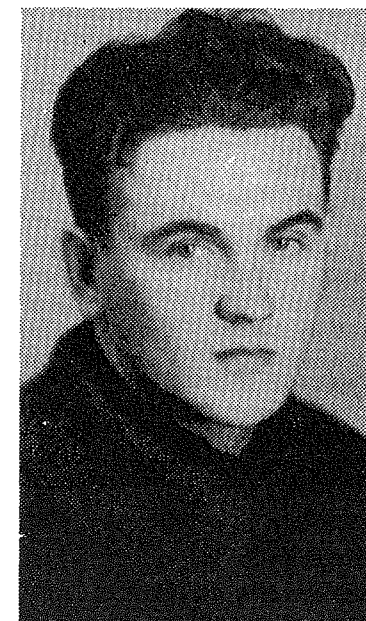
Tampereen Teknillisen Korkeakoulun Sähkötekniikan koulutusohjelmasta on valmistunut Tuula Koppanen diplomi-insinööriksi 11. 5. 1989. Vanhemmat Sirkku ja Hemmo Koppanen Sakkolan Riiskasta.

Aila Paula Orvokki Äikiä os. Kuperinen on suorittanut varantoa-
taaritutkinnon Turun Yliopistossa. Valokuva on otettu valmistuspäivänä huhtikuussa Yliopiston aulassa. Hän on Aino ja Viljo Kuperisen tytär Punkalaitumelta. Entinen kotikylä Sakkolan Lapinlahti.

Jo seuraavassa numerossa hän alkaa kerrontansa Suvannon Seudussa talvisota-ajalta kun Kannakselaiset sotilaspojat kävivät kovan taistelun venäläisten desanttien kanssa Pyhäjärven jäällä ja rannoilla helmikuussa 1940. Hän lähti tähän poikaosastojen toimintaan mukaan Sakkolan Kiviniemestä, jossa oli kelloseppäliikkeessä harjoittelijana.

Hänen käsikirjoituksensa on käytettävissämme kokonaisuudessa.

Korp-raali K. Paukku 20. 11. 1941.

PUNKALAITUMEN LUKIOSTA ylioppilaaksi valmistunut Minna Pitkänen. Vanhemmat Ritva ja Yrjö Pitkänen.

Petri Pitkänen. Vanhemmat Ulla ja Antero Pitkänen.

Yrjö ja Antero Pitkäsen vanhemmat ovat edesmenneet Maria ja Reino Pitkänen Punkalaitumelta. Entinen kotikylä Sakkolan Arkuntanhua.

Viskarin suku

Sukukokous pidetään Lauttakylässä 1 päivänä lokakuuta 1989. Kello 10 jumalanpalvelus Huittisten kirkossa. Kunnianosoitus Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä.

Sukukokous klo 12.00 Hotelli Hulumiehessä.

Tervetuloa!

Heimo Viskari

Talvisodan vuosilta

KERÄYSLISTA

Varusteita "omille pojille" valmistavat Hovinkylän Martat. Tukekaa tätä työtä lahjoituksilla ja työhön osallistumalla, pienetkin lahjoitukset otetaan kiitollisuudella vastaan. Äidit ja isät, joiden omat pojat eivät vielä kykene Puolustusriveihin, muistakaa niitä jotka siellä seisovat teidän puolestanne.

Hovinkylän Martat.

pst. Amalia Hartikainen.

Lahjoittajan nimi:

Rahaa tai käsityötarpeita:

Emma Pekkanen	villoja ½ kg.
Elisa Leppänen	7 mk.
Hilda Leppänen	5 „
Maria Leppänen	5 „
Pekka Huuska	10 „
Pekka Jantunen	20 „
Nikolai Sikiö	10 „
Sandra Ivanoff	10 „ ja vyyhti lankaa
Juho Makkara	villoja ½ kg.
Loviisa Ollikainen	villoja 300 gr.
Elviira Väyrynen	villoja 100 „
Annamari Hakulinen	villoja 250 „
Hilja Jyräs	lankaa
Olga Partanen	villoja ½ kg.
Anni Leppänen	villoja ½ „
Anni Myllö	10 mk.
Kalle Pöllänen	5 „
Saimi Myllö	10 „
Sohfi Kankkunen	10 „
Manu Hinkkanen	10 „
Hilja Hinkkanen	10 „
Aleks Virolainen	15 „
Maikki Hätönen	5 „
Edvard Hartikainen	10 „
Pekka Hartikainen	10 „
Anna Tiainen	20 „
Matti Ukkonen	10 „

Alkuperäisestä tallentanut: Hilka I.

Rintamalla 16. 2. 1940 Hovinkylän Martat

Tahdon vain omalta osaltani kiittää kaikkia teitä omankylän Marttoja sukista, jotka tulivat minun osaleni lähettämästänne paketista.

Nyt meillä onkin kaikkea tarpeeksi sillä valtio pitää meistä hyvää huolta. Muutenkin olemme taistelleet täällä hyvällä menestyksellä ja toivomme pian vapautuvamme tästä häikäilemättömästä vihollisestamme.

Antakoon myös Jumala siunauksensa teidän suuriarvoiselle työllenne siellä rintaman takana.

Kirjoitin joku aika sitten isälleni kirjeen, vaan en ole vielä saanut vastausta. Toisten poikien kirjeiden kautta olen kylläkin saanut terveiset joten tiedän heidän olevan hyvässä turvassa.

Siis hyvää jatkoa vain työllenne ja voitte luottaa siihen että poikanne täällä tekevät parhaansa. Voimme kaikki hyvin ja lähetämme teille parhaat terveiset.

Richard Makkara.

Rintamalla 14. 2. 1940

Lämmin tervehdys täältä tuokoon tämä kirje mukansa sinne teille kaikille kotikyläläisille. kiitos siitä arvoisasta kirjeestä jonka saimme aivan yllätyksenä vastaan ottaa, kyllä sinä Amalia hyvä kirjoitit kuin oma äiti pojillensa ja te pidätte hyvää huolta meistä.

Kyllä sen tuntuu hauskalta ja kovin mieltä ylentävältä kun saa tietää että tekin siellä olette meitä lähellä, vaikka henkisesti. Rukoilemalla meidän puolestamme että me voitettaisiin tämä julma verivihollisemme joka uhkaa meitä ja maatamme. Nyt minä vasta huomaan että mitä on Jumalan armo ja rakkaus ihmistä kohtaan, uskon varmasti jos ei Herra olisi meitä varjellut niin olisimme jo aikoja sitten sortuneet. Vaan uskon että

Herra on kuullut minunkin rukoukseni jota en ole enemmin tullut huomaamaan.

Muuten me voimme nyt oikein hyvin, kaikki meidän kyläläiset jotka olemme yksissä. Ja sitten niistä paketeista joiden lähettämistä sinä kyselit, niin alkää ainakaan lähettää villatavaroita ja vaatetavaraa sillä niitä me saamme täältä jokainen minä haluamme. Jantusen Tommin ja Huuskan Jalmarin osoite on sama kuin meidänkin. 1 Er P:tri/7 D K.p.k. 9.

Toivomme teille kaikille rauhallista talven jatkoa ja toivomme että pian taas päästäisiin yksiin kaikki kyläläiset.

Sydämelliset terveiset täältä kaikille tunnetuille ja pikaisiin Näkemiin. Kirjoittakaa Amalia Hyvä joskus. *Eino Sikiö ja Vilho Kankkunen.*

Hovinkylän kuvakokoelmasta:

Venevalkamasta otettu kuva ennen talvisotaa.

Sama paikka 50 vuotta myöhemmin 2. 6. 1989.

Putkiliike P Nuora Ky

37560 KULJU

puh. 676 100

MYYTÄVÄNÄ

**Puoliautomaatti haulikko
ja kivääri Reming. 12 Kal.**

UUDET. EDULLISESTI.

Puh. (931) 411 497

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
LEMPÄÄLÄSSÄ JA VIIALASSA
PAIKKAKUNNAN JA JÄSENTEN PARHAAKSI

**Lempäälän-Viialan
Osuuspankki**

Kotieläinpiha Vesilahdella

Sakkolan sikakulttuuria jatketaan uudessa muodossa Wisamäentilalla Vesilahden Kaakilanniemessä. Tämän ”kulttuuriperinteen” vaaliaina toimivat Asta ja Jaakko Valkonen sekä heidän keskimäinen poikansa Timo. Asta Valkonen os. Käppi on lähtöisin Sakkolan Kiviniemen Savi-ojalta ja Jaakon kotipaikka Sakkolan Hovi Kirkonkylässä.

Sikojen lisäksi heillä on avattu kotieläinpiha jossa on nähtävänä lähes kaikki suomalaiset kotieläimet. Joilla jokaisella on oma nimensä. Karju Seikin ”lapsista”, emakko Heilän heilikoista kukko Ritari-Ässän kanarpeen saakka. On poni, lampaista, ankoja, porokina. Vuohet asuvat Klinkolossa.

Kotieläinpihassa on yli kolmekymmentä kotieläinaitausta. Ja nähtävissä on kaikki tapahtumat kissan pentujen leikeistä pikkupossujen imettämiseen saakka, lisäksi possut juoksentelevät vapaana pihamaalla!

Vuosia täyttäneissä kerromme, että talonemäntä Asta Valkonen täytti vuosia elokuussa ja syntymäpäiviä tietysti vietettiin kotieläinpihan piirissä.

sä. Päivänsankarin saattoi myös ta-voittaa ponihaassa taluttelemassa ponia. Tanssiakin juhlissa oli haitarin tahdittamana. Kunnon maalaismasemaa ja ilmapiiriä sekä luonnonhelmaan kaipaaville tämä kotieläinpiha on unelmien paikka.

Tämä kotieläinpihan on suunnitellut arkkitehti Leena Raiskio.

Ensi kesänä kaikki Klaus Kurjen

tien turistik ja kotipaikkakuntalaiset voivat tutustua tähän kotieläinpihaan koko kesän ajan.

Visamäessä on tarjolla myös kahvipalvelu ympäri vuoden, kesäisin aamiainen saatavissa, mökkimajoitus ja myös matkailuvaunualue on majoitukseen käytettävissä ja myös pihaleirintä mahdollisuus on olemassa.

Vesilahden kotieläinpihan avajaiset 20. 5. -89. Pienokaiset pihalla.

Matin mietteitä

”Syksy on tullut ja myrskyelee...” — syksy onkin tänä vuonna aikaisemmassa, niin olivat kevät ja kesäkin.

Matin mietteet veivät meidät 50 vuoden takaisin syksyn tunnelmiin entiseen kotikylään Petäjärvelle.

Oli sadon korjuun aika ja kun talot ja pihamaat olivat lähes vieretysten niin varhaisina syksyaamuina ”mutkan muksetta” joka suunnalta, kuin taikarumpujen kuminaa. Sumuisina aamuina sekottui aamuilmaan väkevä riihen tuoksu.

Tätä syksyä kuunnellessa poutapävinä kuuluu vain peltopuimurin tasainen jyty, kun puimuri on lopettanut, alkaa kuulua naapurin ison kuivurin ”vouvotus” ja sitä kestää aamuyöhön saakka.

— Miiitittyään Matti kysyy minulta: — Mikä oli anninpuu ja mitä sil-

- Passikuvat heti — otamme myös valokopiot
- Nopea filminkehityspalvelu, jopa tunnissa
- Laaja tarvevalikoima: Kamerat, projektorit, filmit, kehykset
- Valokuvaaja tilattavissa eri tilaisuuksiin, studiokuvauksia

Lempäälän Kuva ja Tarvike
om. Tapio Kuisma, Sirvalahti P. 751 659

lä tehtiin? — Enpä tuota heti hoksannutkaan. Ja kohta perään: — Mikä työ oli kyseessä kun ”lähettii ahtamoa”?

Vanhemmalla vällä nuo työt ovat vielä muistissa, mutta nuorempi polvi ei ymmärrä ilman selityksiä sanojen tarkoitusta.

Valtavasti on kehitys kulkenut koneellistamisen suuntaan.

Palataan vielä noihin maanläheisiin syksyihin, aikoihin jolloin ”kaski sauhusi ja lanta lemusi ja sumuiseen syksyyn sekoitti viljelijä hien, savun ja jyvän ja silloin syntyi riihen tuoksuinen rukiinen leipä — Matti muistelee.

Syksyihin mahtui palon työtä, toivota ja rukousta, että sato onnistuisi ja olisi riiheen ”ahtamista ja anninpuulla töitä”. Hyvin usein riihipäivä osui maanantaihin, varhaiseen aamuun, sillä ukot kerkesivät sunnuntaina lämmitämään ahoksen puintikuntoon.

Ahoksen puiminen ”putkilla” (varsoilla) oli hikinen homma, ruisahon oli helppo, kun ”löi seinään” ensin mutta etenkin otra-ahos oli vaikeasti käsiteltävä ja karhea pölyinen. Riihi oli sisältä tukahduttavan kuuma, sillä ovet oli monesti suljetut puinnin aikana eikä seinäräppänäistä paljon ilma vaihtunut. Ovikynnys oli korkea ja ovi sitä kokoa, että ruisolkikupokin sopi ulos heitettäväksi. Kun jyvät oli mutkilla puitu irti tähkistä, niin alkoi viskurin, ”massinan”, pyöritys, joka oli tehtävä yhdellä kädellä. Näin käsin kierrettävä viskuri selvitti jyvät ruumenista. Jyvät putosivat riihen lattialle josta ne lapiolla ”mätettii” säkkeihin. Ruumenet ilman virtaus vei ”kuominan” puolelle, joka oli riihirakennuksen lautarakenteinen jatke päätyseinän puolella.

Lyhteet niitettiin pienillä sirpeillä ja kuivattiin kymmeniköillä tai viisikoilla, vain ruis oli isommilla kuhilailla. Hevosella ajettiin suoraan riiheen tai tukuttiin ”närtteeseen” riihikatokseen tahi monesti pyöreäksi ”kaappunaksi” pellolle. Taivasalla olevilla närtteillä ja kaappunoilla oli tehty ruisoljista peite sateen varalta. Nämä olivat sa-

teen suojana mutta erittäin hyvät hiiren ja myyrien pesäpaikkoja.

Syksyisin monesti pidettiin niittotalkoita, etenkin kauran tai rukiin niittoa tehtiin talkoovoimin, joskus oli ohran niittotalkootkin.

Minun mieleeni on jääneet Pursi-aisen lähes joka vuotiset syksyn niittotalkoot. Jo iltapäivällä koko kylän nuoret kokoontuivat sirppeineen kyseiselle viljapellolle, jossa itse A Ahlström Oy:n metsäpiirin esimies oli pona, oikein ”Ukko” Adam Pursiainen johti työntekeä tunnetulla taidolla. Hän huuteli saarekkeen pääs-

sä näyttäjille, jotka nuoruuden innolla kilpaa tekivät työtään: — Pitkä sänki, pienet lyhteet!” Vanhemmat miehet tekivät viisikot tai kymmeniköt. Myös ”Polis-Villellä” oli lähes joka syksy niittotalkoot, jonne oikein kutsua odotettiin — tietty — sillä illalla oli talossa reilut tarjoilut ja saraimessa tanssittiin...

Kertokaa näistä talkoista toiset enemmän juttuja. Nämä olivat Matin mietteitä. Riihitarinoita 50 vuoden takaa vuonna 1989. Sihteerinä

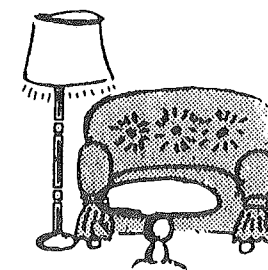
Launa Nuora

Haparaisten nuorisoseuran
85-vuotisjuhla
sunnuntaina 15. 10. klo 14.
Lempäälän Ehtookodissa.
Tervetuloa!

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

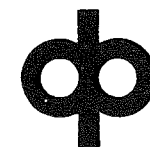
Pienkonekorjaamo
NUORA-MOTOR
Härmälänkatu 15, TAMPERE
Puhelin 931-654 411

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

Verhoiluliike
AAPRO KIISKI
41490 Niemisjärvi
☎ (941) 845 724
Hankasalmi

Tauno Hynä
Kurkipolku 870
37550 MOISIO

**TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI**

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

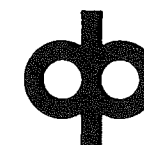
voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

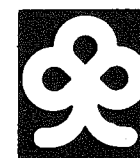
A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — Puh. 931-739541

**VESILAHDEN
OSUUSPANKKI**

joustavaa
pankkipalvelua

Tampereen Aluesäästöpankki

auttaa — neuvoo — palvelee

LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ
OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1989 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
50 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta cm

Toimituksen ja konttorin osoite
37370 NARVA
Puhelin (931) 734 843

Postisiirtotili
TA 430763-1

Pankki
Vesilahden Osuuspankki
37370 NARVA
Käyttötilin numero 551105-42772.

Vastaava toimittaja
Viljo Purontaa

Toimituskunta
Helmi Uosukainen,
Uno Pulakka,
Eero Koppanen,
Väinö Kekki ja
Marjo Ristilä-Toikka